

Kunnskapsdepartementet
Postboks 8119 Dep
0032 OSLO

Kronprinsens gate 9
Postboks 1708 Vika
0121 Oslo
Tlf: 21 02 18 00
Faks: 21 02 18 01
postmottak@nokut.no
www.nokut.no

Saksbehandler: Eva Liljegren
Dir. tlf: 21 02 18 33

Vår ref: 09/220-2
Deres ref:

Vår dato: 15.09.2009
Deres dato:

Endring i forskrift om opptak til høyere utdanning - høringsuttalelse

NOKUT vil begrense sine kommentarer til forhold rund nytt kapittel 10 om falske vitnemål, falske dokumenter og dokumenter utstedt fra falske institusjoner.

Vi er tilfreds med at departementet griper fatt i problemstillingen og synliggjør den ved eget kapittel. Vi er imidlertid sterkt i tvil om forskriftsteksten og de utfyllende kommentarene har det nødvendige presisjonsnivå til å ivareta både NOKUTs og lærestedenes behov av å kunne reagere på bruk av falske dokumenter og søkeres/studentenes krav på rettssikkerhet. Etter vår oppfatning er det mange forhold som ikke er tilfredsstillende avklart i utkastet til forskrift.

NOKUT har følgende kommentarer til forskriftsteksten:

Det kan stilles spørsmål ved behovet for å skille mellom "vitnemål" og "andre falske dokumenter" – de er alle informasjonsbærere der informasjonen kan endres eller dokumentet fremstilles med det formål å formidle uriktig informasjon. Ved å skille ut "vitnemål" og relatere begrepet direkte til uh-lovens § 3-11 kan det stilles spørsmål om status for andre vitnemål. Det må være irrelevant i denne kontekst om et dokument er norsk eller utenlandsk. Slik bestemmelsene er utformet kan det fremstå som om § 10-1 (1) omhandler norske vitnemål, mens § 10-1 (2) omhandler "andre falske dokumenter" uavhengig av hvor de kommer fra.

NOKUT er av den oppfatning at denne utformingen virker uryddig og at den kan forenkles og gjøres mer generell. I så måte synes definisjonen i den nye straffelovens § 361 2. ledd å dekke alt: Det viktigste ved et dokument er informasjonen den bærer, formatet er mindre viktig. Med en slik definisjon burde alle forsøk på å påberope seg noe man ikke har (også formell kompetanse) kunne rammes av straffeloven.

§ 10-1 (3) omhandler dokumenter utstedt fra "falske utdanningsinstitusjoner". Den siste delen av leddet omhandler norske forhold og er funksjonell i det den definerer hva som menes med "falsk utdanningsinstitusjon" innenfor lovens virkeområde. Den første delen av tredje ledd er mer problematisk, da "falske" utdanningsinstitusjoner settes lik "ikke-eksisterende" utdanningsinstitusjoner. "Ikke-eksisterende" er i utgangspunktet entydig (eksisterer ikke), men det dekker ikke det fenomenet man vil til livs. Det blir ikke klarere av at forklaringen gjør det tydelig at "ikke-eksisterende" gis et nytt meningsinnhold som går på at dokumentutsteder likevel kan eksistere, men ha andre negative trekk som f.eks. manglende akkreditering.

Vi vil i den sammenheng peke på at manglende akkreditering i seg selv ikke gjør et lærested til "ikke-eksisterende" og dokumentene til "falske". Det finnes mange gode, seriøse læresteder som mangler akkreditering. Det finnes også mange land som ikke har et system for akkreditering (formelt sett har ikke Storbritannia akkreditering) og det finnes mange gode læresteder som opererer uten akkreditering.

I merknadene til definisjonene i forskriftens kapittel 10 forekommer det formuleringer vi er usikre på hvordan skal tolkes.

Til første ledd:

"Vitnemålet vil også være falskt i de tilfellene hvor en kandidat er innehaver av et vitnemål som viser feil karakter fordi vedkommende har klaget på eksamenskarakteren og i klageomgangen fått en annen karakter enn det som fremgår av vitnemålet." Skal det være straffbart å bruke et originalt vitnemål med lavere karakter, hvis karakteren er forbedret i klageomgangen? Hva med perioden fra klage er innlevert til nytt vedtak foreligger?

Til tredje ledd:

"Det avgrenses mot institusjoner som for eksempel har mistet akkrediteringen, og der den som utsteder dokumentet ikke er klar over dette". Det er svært vanskelig å tenke seg en situasjon der en institusjon er i ferd med å miste akkrediteringen og ikke er klar over at det vil skje.

NOKUT ønsker også å knytte noen kommentarer til bestemmelser i lovteksten som vi mener ikke har fått en nærmere avklaring i utkastet til forskrift:

Til uh-lovens § 3-7 (7): NOKUT er i utgangspunktet tilfreds med den gjensidige muligheten til å spre informasjon om falske vitnemål etter at en sak er politianmeldt. Men det er likevel et problem at det som spres kun er mistanke. Dersom en institusjon under loven reagerer med utestenging basert på en slik formidling av mistanke, kan det være problematisk hvis politiet henlegger saken som intet straffbart forhold. Bekymringen gjelder personvern og bevisbyrde.

Til uh-loven § 3-7 (8): Inndragning av dokumenter fremstår som et slag i luften da stort sett alt av opptak og godkjenning er basert på bekreftede kopier. Vi spør oss om lærestedene skal prøve å inndrive originalene? Og hvis et lærested eller NOKUT har originalene, skal de da leveres tilbake til søker etter 12 måneder uansett om søker i mellomtiden er idømt straff eller ikke?

Når det gjelder karantenetiden, står det ingenting om fra hvilket tidspunkt den skal regnes - fra mistanken er vekket, fra saken er anmeldt eller fra påtalemyndighetens avgjørelse i saken er fattet? Det fremgår heller ikke om karantenetiden bare gjelder der søker leverte sin første søknad, om den gjelder for all høyere utdanning i Norge eller om det skal gis karantene hvert sted dokumentene er levert?

Til § 3-7 (8) spør vi også om det er slik å forstå at NOKUTs klagenemnd skal fatte vedtak i første instans når det er søkt om godkjenning med falske dokumenter, og at dette vedtaket kan overprøves av departementets klagenemnd?

Med hilsen

Terje Mørland
direktør

Eva Liljegren
rådgiver